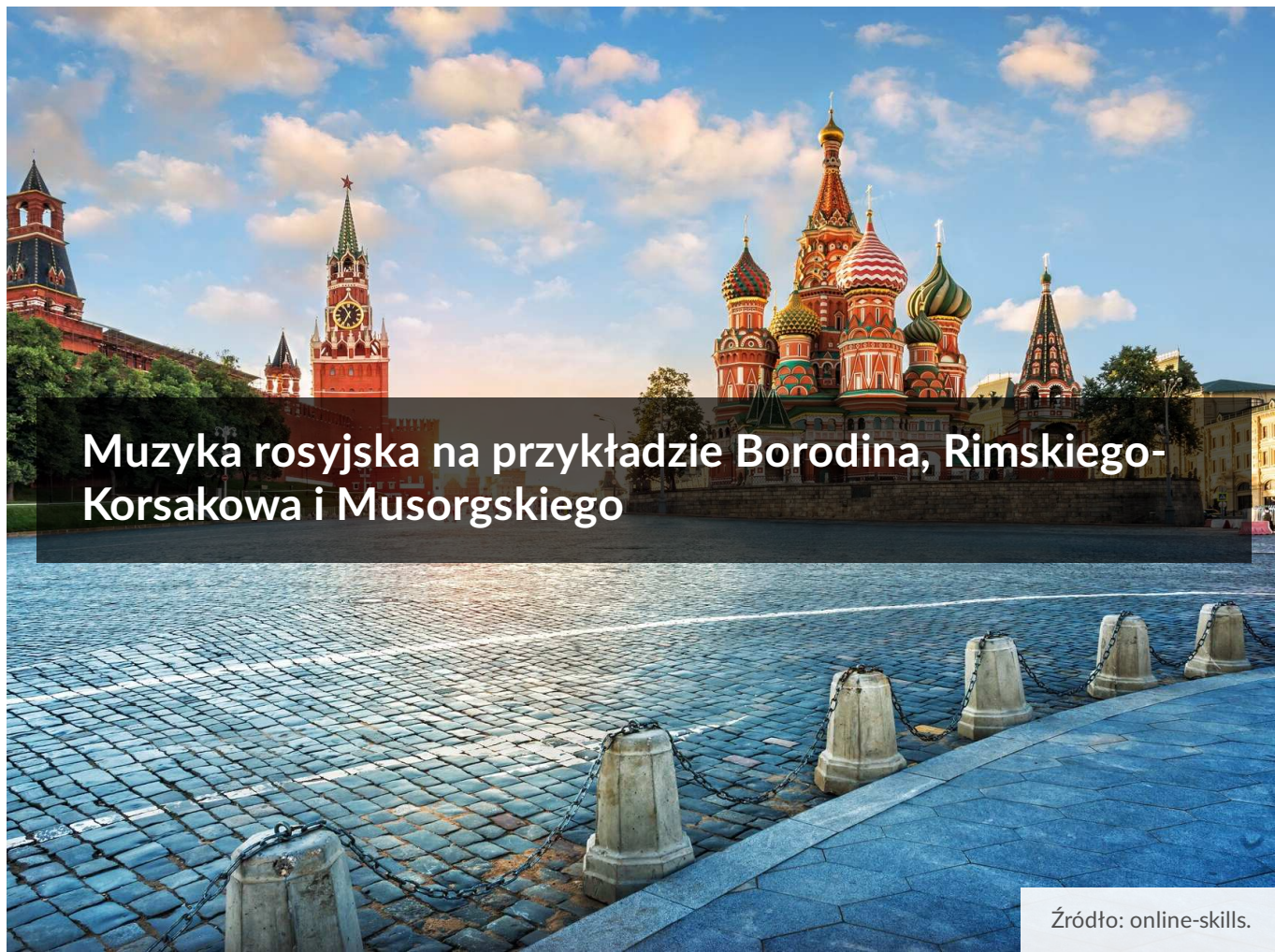

Muzyka rosyjska na przykładzie Borodina, Rimskiego-Korsakowa i Musorgskiego

- Muzyka rosyjska na przykładzie Borodina, Rimskiego-Korsakowa i Musorgskiego

Muzyka rosyjska na przykładzie Borodina, Rimskiego-Korsakowa i Musorgskiego

Źródło: online-skills.

Ważne daty

1833-1887 – lata życia Aleksandra Borodina

1839-1881 – lata życia Modesta Musorgskiego

1844-1908 – lata życia Nikołaja Rimskiego-Korsakowa

Scenariusz lekcji dla nauczyciela

I. Indywidualna i zespołowa ekspresja muzyczna.

2. W zakresie gry na instrumentach. Uczeń:

1) gra na instrumentach ze słuchu lub/i przy pomocy nut (w zespole lub/i solo) na jednym lub kilku instrumentach melodycznych (do wyboru np. flet podłużny, flażolet /flecik polski/, pianino, keyboard, gitara, dzwonki, metalofon, ksylofon i inne) oraz perkusyjnych niemelodycznych:

C) proste utwory,

III. Kultura muzyczna, narodowe i światowe dziedzictwo kulturowe. Uczeń:

5. wyszukuje nagrania z literatury muzycznej w celu zilustrowania twórczości kompozytorów, cech epoki, charakterystyki stylów, przygotowując prezentacje lub/i, muzyczne portfolio;

Nauczysz się

opisywać twórczość Potężnej Gromadki zwracając uwagę na elementy charakterystyczne - odwoływanie się do folkloru, dźwiękonaśladownictwa.;

rozpoznawać ze słuchu utwory muzyczne;

stosować właściwą terminologię muzyczną.

Potężna Gromadka – rosyjska szkoła narodowa

W romantyzmie wykształciły się tzw. szkoły narodowe. Były to grupy kompozytorów, którzy tworzyli w okresie romantyzmu. Poszczególni kompozytorzy zachwycali się odrębnością narodową, często wykorzystywali w swoich utworach odniesienia do folkloru, mitów, wydarzeń historycznych czy legend. Kompozytorzy dążyli do stworzenia własnego języka muzycznego. Najbardziej znaną grupą kompozytorów należących do rosyjskiej szkoły narodowej jest tzw. **Potężna Gromadka**, w której skład wchodzi: Aleksandr Borodin, Milij Bałakiriew, Cezar Cui, Modest Musorgski, Nikołaj Rismki-Korskaow. Ich twórczość charakteryzuje się emocjonalnością, a także wykorzystywaniem elementów folkloru.

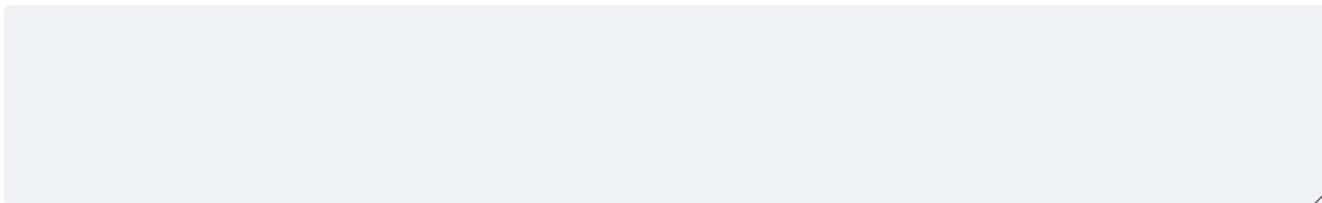
Aleksandr Borodin – pierwszy z Potężnych

Aleksandr Borodin jest pierwszym kompozytorem wchodzącym w skład Potężnej Gromadki. Do jego najbardziej znanych dzieł należą trzy **symfonie**, dwa **kwintety** smyczkowe oraz **operę** *Książ Igor*, której nie zdążył dokończyć za życia. To właśnie z niej pochodzą *Tańce Połowieckie*, które są najbardziej znanym utworem Borodina.

Polecenie 1

Wysłuchaj *Tańców Połowieckich* z opery *Kniaź Igor* Aleksandra Borodina. Opisz emocje towarzyszące Ci podczas słuchania, spróbuj wymienić skład wykonawczy wykorzystany w utworze.

Strona tytułowa publikacji „Kniaź Igor” (ilustracja) / Aleksandr Borodin, „Kniaź Igor”, „Tańce Połowieckie” (utwór) / online-skills, CC BY 3.0

Polecenie 2

Wysłuchaj jak brzmi fragment utworu *Tańce połowieckie* z opery *Książ Igor* zagrany na oboju, a następnie przygotuj flet i spróbuj go zagrać z nut.

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/D1GlvNtTO>

Aleksandr Borodin, „Tańce połowieckie” z opery „Książ Igor”, obój, wyk. Muzyk z Akademii Muzycznej im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy, AMFN, CC BY 3.0

Na nagraniu obój gra pogodną, nostalgiczną, łagodną, kantylenową, liryczną melodię rozpoczynającą *Tańce Połowieckie* z opery *Książ Igor*.

Tańce połowieckie

Aleksandr Borodin

Zapis nutowy utworu „Tańce połowieckie” z opery „Książ Igor”, musescore.com, CC BY 3.0

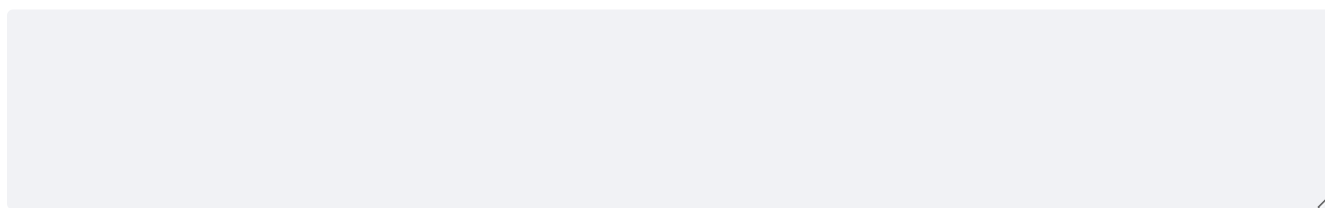
Nikołaj Rimski-Korsakow – mistrz orkiestracji

Nikołaj Rimski-Korsakow był członkiem Potężnej Gromadki. Uważany był za mistrza orkiestracji – potrafił dobrać i określać styl gry instrumentów w orkiestrze. To on pomógł w napisaniu **partytury** *Tańców Połowieckich*, a także dokończył *Kniazia Igora* po śmierci Borodina. Rimski-Korsakow napisał 15 oper, 3 **symfonie**, a także dzieła kameralne, **kantaty**, miniatury orkiestrowe. Jego najbardziej znaną kompozycją jest *Szeherazada*, **suita** orkiestrowa, która inspirowana była arabskimi *Baśniami z tysiąca i jednej nocy* – zbioru opowiadań i legend o sułtanie Szachrijarze i jego żonie Szeherazadzie. Innym znanym utworem kompozytora jest *Lot trzmiela*, który jest przykładem muzyki ilustracyjnej.

Polecenie 3

Wysłuchaj poniższego fragmentu utworu i zwróć uwagę na tempo utworu. Zauważ, że tempo utworu jest zróżnicowane - utwór posiada bardzo szybkie momenty oraz spokojne i powolne. Czy jesteś w stanie wymienić instrumenty wykonujące ten fragment?

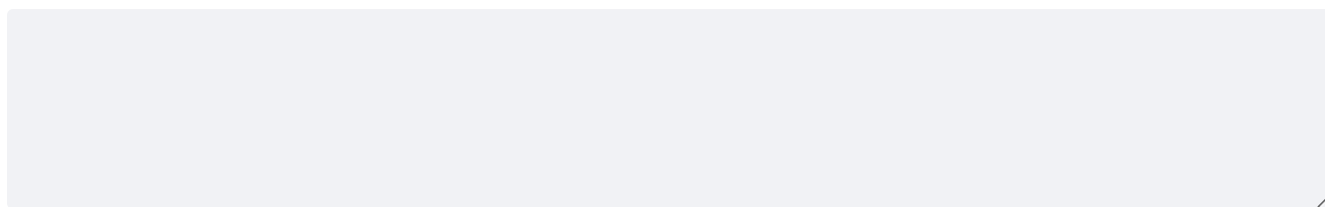
Ilustracja z baśni z „Księgi tysiąca i jednej nocy” (ilustracja) / Nikołaj Rimski-Korsakow, „Szeherezada” (utwór) (fragment) / online-skills, CC BY 3.0

Polecenie 4

Wysłuchaj kompozycji *Lot trzmiela* Nikołaja Rimskiego-Korsakowa. Opisz elementy muzyczne, które imitują latającego trzmiela.

Trzmiel (ilustracja) / Nikołaj Rimski-Korsakow, Lot trzmiela (utwór) / online-skills, CC BY 3.0

Modest Musorgski – mistrz miniatur muzycznych

Modest Musorgski był członkiem Potężnej Gromadki. Był oficerem wojskowym, jednak zrezygnował z tej funkcji dla muzyki. Pomimo braku formalnego wykształcenia muzycznego potrafił grać na fortepianie i komponować. Jego najbardziej znanym dziełem są *Obrazki z wystawy* – cykl dziesięciu miniatur fortepianowych, z których każda nosi inny tytuł: *Gnom*, *Stary zamek*, *Tuileries*, *Bydło*, *Taniec kurcząt w skorupkach*, *Samuel Goldenberg i Szmuł*, *Rynek w Limoges*, *Katakumby*, *Chatka na kurzej stopce*, *Wielka Brama w Kijowie*. Kompozycja jest przykładem muzyki programowej i ilustracyjnej.

Polecenie 5

Wysłuchaj poniższego utworu i zwróć uwagę na jego dynamikę. Czy jesteś w stanie określić co oznaczają zapisy typu: ff, sf, p na poniższym fragmencie partytury?

Zapis nutowy (ilustracja) / Modest Musorgski, „Obrazki z wystawy”, „Gnom„ (utwór) / online-skills, CC BY 3.0

Polecenie 6

Wyszukaj w Internecie informacji na temat folkloru rosyjskiego oraz okresu romantyzmu. Stwórz prezentację, na której zaprezentujesz inne utwory z repertuaru Potężnej Gromadki, które wpisują się w pojęcie folkloru rosyjskiego.

Ćwiczenie 1

Ćwiczenie 2

Zaznacz zdania prawdziwe.

Pierwszym przedstawicielem Potężnej Gromadki był Modest Musorgski.

Szeherazada jest kompozycją opowiadającą o jednym z carów Rosji.

Potężna Gromadka była grupą kompozytorów rosyjskich.

Muzyka rosyjska wykorzystywała elementy folkloru.

Ćwiczenie 3

Wysłuchaj nagrania. Zaznacz imię i nazwisko kompozytora dzieła.

Modest Musorgski

Nikołaj Rimski-Korsakow

Aleksandr Borodin

Ćwiczenie 4

Zaznacz imiona i nazwiska kompozytorów wchodzących w skład Potężnej Gromadki.

Piotr Czajkowski

Nikołaj Rimski-Korsakow

Modest Musorgski

Aleksandr Borodin

Aleksnadr Skriabin

Ćwiczenie 5

Zaznacz tytuły dzieł wchodzące w skład Obrazków z wystawy Modesta Musorgskiego.

Gnom

Bydło

Lot trzmiela

Stary Zamek

Szeherazada

Ćwiczenie 6

Wysłuchaj nagrania. Zaznacz tytuł kompozycji.

0:00

2:29

Stary zamek

Lot trzmiela

Szeherazada

Gnom

Ćwiczenie 7

Uporządkuj chronologicznie (zaczynając od góry) kompozytorów Potężnej Gromadki.

Aleksandr Borodin

Nikołaj Rimski-Korsakow

Modest Musorgski

Słownik pojęć

Kantata

utwór wokально-instrumentalny w nastroju uroczystym, złożony m.in. z arii, duetów i chórów.

Kwintet

utwór muzyczny skomponowany na pięć instrumentów lub na pięć głosów.

Opera

sceniczny dramat muzyczny.

Partytura

zapis nutowy utworu muzycznego, podzielony na partie wokalne i instrumentalne.

Suita

muzyczna cykliczna forma instrumentalna, tzn. zbudowana z kilku lub kilkunastu części, głównie o charakterze tanecznym, utrzymanych na ogół w tej samej lub pokrewnej tonacji; rozkwit suity nastąpił w późnym baroku; suita barokowa składała się z allemande, courante, sarabandy i gigue oraz z intermezzów tanecznych (menuet, gawot) i nietanecznych (preludium, aria);

Symfonia

jedna z głównych wielkich form orkiestrowych, wykształcona pod koniec XVIII w. m.in. przez szkołę mannheimską oraz przez tzw. wielkich klasyków wiedeńskich (J. Haydn, W. A. Mozart, L. van Beethoven); budowa symfonii oparta jest na zasadzie cyklu sonatowego.

Słownik pojęć został opracowany na podstawie:

encyklopedia.pwn.pl

J. Habela, *Słowniczek muzyczny*, PWM, Kraków 1998.

Biblioteka muzyczna

Strona tytułowa publikacji „Książ Igor” (ilustracja) / Aleksandr Borodin, „Książ Igor”, „Tańce Połowieckie” (utwór) / online-skills, CC BY 3.0

Ilustracja z baśni z „Księgi tysiąca i jednej nocy” (ilustracja) / Nikołaj Rimski-Korsakow, „Szeherazada” (utwór) (fragment) / online-skills, CC BY 3.0

Trzmiel (ilustracja) / Nikołaj Rimski-Korsakow, Lot trzmiela (utwór) / online-skills, CC BY 3.0

Zapis nutowy (ilustracja) / Modest Musorgski, „Obrazki z wystawy”, „Gnom,” (utwór) / online-skills, CC BY 3.0

Bibliografia

Józef Chomiński, Krystyna Wilkowska-Chomińska, *Historia muzyki*, PWM, Warszawa 1989.